

RECEPȚIONAT

Agenția Națională pentru Cercetare
și Dezvoltare _____

_____ 2026

AVIZAT

Secția AȘM _____

_____ 2026

RAPORT ȘTIINȚIFIC FINAL

privind implementarea proiectului din cadrul concursului
„Stimularea excelenței în cercetare 2024-2025”

Proiectul „Implementarea strategiilor didactice incluzive în învățământul superior”

Cifra proiectului 24.80012.0807.15SE

Prioritatea strategică 4. Provocări societale

Rectorul Universității de Stat
„Alec Russo” din Bălți

Natalia GAȘIȚOI

Președintele Senatului Universității de Stat
„Alec Russo” din Bălți

Natalia GAȘIȚOI

Conducătorul proiectului

Tatiana ȘOVA

Bălți, 2026

CUPRINS:

1. Scopul proiectului depus la concurs	3
2. Obiectivele.....	3
3. Acțiunile planificate pentru realizarea scopului și obiectivelor	3
4. Acțiunile realizate pentru atingerea scopului și obiectivelor	4
5. Rezultatele obținute	4
6. Diseminarea rezultatelor obținute în proiect	10
7. Impactul științific, social și/sau economic al rezultatelor științifice obținute în cadrul proiectului.....	11
8. Colaborare la nivel național în cadrul implementării proiectului.....	11
9. Colaborare la nivel internațional în cadrul implementării proiectului	12
10. Dificultățile în realizarea proiectului de natură financiară, organizatorică, legate de resursele umane etc.....	13
11. Recomandări, propuneri	13
Anexa 1. Rezumatul activității și a rezultatelor obținute în limba română și în limba engleză	15
Anexa 2. Lista lucrărilor științifice, științifico-metodice și didactice publicate	17
Anexa 3. Executarea devizului de cheltuieli din contractul de finanțare	18
Anexa 4. Componenta echipei conform contractului de finanțare.....	19

1. Scopul proiectului depus la concurs

Valorizarea strategiilor didactice incluzive din perspectiva dezvoltării unui sistem de protecție social incluziv prin adaptarea mediului universitar la necesitățile și interesele studenților.

2. Obiectivele

- 1) Analiza prevederilor cadrului normativ internațional și național cu referire la modalitățile de acordare a suportului individual studenților cu nevoi speciale de învățare.
- 2) Identificarea barierelor și nevoilor studenților de participare și învățare în mediul academic.
- 3) Determinarea condițiilor psihopedagogice de consiliere academică și sprijin personalizat pentru studenții cu nevoi speciale de învățare.
- 4) Descrierea factorilor modelatori ai evaluării și feedback-ului incluziv.
- 5) Elaborarea criteriilor și indicatorilor mediului educațional incluziv la nivel de învățământ universitar.
- 6) Elaborarea și publicarea Ghidului metodic „Strategii didactice incluzive în învățământul superior”.
- 7) Diseminarea experienței avansate de realizare a educației incluzive în învățământul superior.

3. Acțiunile planificate pentru realizarea scopului și obiectivelor

Etapa I. Documentarea științifică privind strategiile didactice incluzive în învățământul superior

- 1) Identificarea și analiza cadrului normativ, a cercetărilor anterioare și a practicilor actuale legate de aplicarea strategiilor didactice incluzive în învățământul superior.
- 2) Elaborarea și administrarea chestionarelor de identificare a opiniilor studenților, cadrelor manageriale și didactice privind aplicarea strategiilor didactice incluzive în învățământul superior.
- 3) Analiza cantitativă și calitativă a datelor empirice.

Etapa II. Elaborarea ghidului metodic „Strategii didactice incluzive în învățământul superior”

- 1) Elaborarea Capitolului I. „Contextul incluziunii în învățământul superior”.
- 2) Elaborarea Capitolului II. „Strategii de diferențiere a instruirii”.
- 3) Elaborarea capitolului III „Crearea mediului educațional incluziv”.
- 4) Elaborarea capitolului IV „Tehnologii asistive”.
- 5) Elaborarea capitolului V „Consilierea academică și sprijinul personalizat”.
- 6) Elaborarea capitolului VI. „Evaluarea și feedback-ul incluziv”.

Etapa III. Diseminarea rezultatelor cercetării

- 1) Redactarea tehnică și publicarea ghidului metodic „Strategii didactice incluzive în învățământul superior”.
- 2) Organizarea lansării de carte „Strategii didactice incluzive în învățământul superior. Ghid metodic”.
- 3) Organizarea Conferinței științifice cu participare internațională „Educația incluzivă: dimensiuni, provocări, soluții”, Ediția a VIII-a.
- 4) Redactarea și publicarea Materialelor Conferinței științifice cu participare internațională „Educația incluzivă: dimensiuni, provocări, soluții”, Ediția a VIII-a.

4. Acțiunile realizate pentru atingerea scopului și obiectivelor

Etapa I. Documentarea științifică privind strategiile didactice incluzive în învățământul superior

- 1) A fost identificat și analizat cadrul normativ, a cercetărilor anterioare și a practicilor actuale legate de aplicarea strategiilor didactice incluzive în învățământul superior.
- 2) Au fost elaborate și administrate chestionarele de identificare a opiniilor studenților, cadrelor manageriale și didactice privind aplicarea strategiilor didactice incluzive în învățământul superior.
- 3) Au fost analizate cantitativ și calitativ datele empirice.

Etapa II. Elaborarea ghidului metodic „Strategii didactice incluzive în învățământul superior”

- 1) A fost elaborat Capitolul I. „Contextul incluziunii în învățământul superior”.
- 2) A fost elaborat Capitolul II. „Strategii de diferențiere a instruirii”.
- 3) A fost elaborat Capitolul III „Crearea mediului educațional incluziv”.
- 4) A fost elaborat Capitolul IV „Tehnologii asistive”.
- 5) A fost elaborat Capitolul V „Consilierea academică și sprijinul personalizat”.
- 6) A fost elaborat Capitolul VI. „Evaluarea și feedback-ul incluziv”.

Etapa III. Diseminarea rezultatelor cercetării

- 1) A fost redactat tehnic și publicat ghidul metodic „Strategii didactice incluzive în învățământul superior”.
- 2) A fost organizată lansarea de carte „Strategii didactice incluzive în învățământul superior. Ghid metodic”.
- 3) A fost organizată Conferința științifică internațională „Educația incluzivă: dimensiuni, provocări, soluții”, Ediția a VIII-a.
- 4) Au fost redactate și publicate Culegerea de articole ale Conferinței științifice internaționale „Educația incluzivă: dimensiuni, provocări, soluții”, Ediția a VIII-a.

5. Rezultatele obținute

Prima etapă a vizat Documentarea științifică privind strategiile didactice incluzive în învățământul superior, în cadrul căreia s-au planificat și realizat 3 activități.

Prima activitate a fost *Identificarea și analiza cercetărilor legate de aplicarea strategiilor didactice incluzive în învățământul superior*.

Rezultatele obținute în urma acestei activități sunt:

- 1 listă bibliografică;
- 1 glosar de termeni;
- 1 rezumat al prevederilor cadrului normativ specific învățământului superior în domeniul educației incluzive.

Pentru elaborarea listei bibliografice au fost consultate 100 de surse bibliografice. Lista bibliografică corespunde cerințelor de redactare stipulate de ANACEC și include surse ce vizează cadrul normativ specific educației incluzive din țară și cel european, rezultate ale cercetărilor notorii în problematica vizată și ale practicilor actuale legate de aplicarea strategiilor didactice incluzive în învățământul superior.

Analiza surselor bibliografice a creat condiții pentru elaborarea unui glosar cu volum de 50 de termeni specifici strategiilor didactice incluzive în învățământul superior. Explicarea termenilor s-a

realizat prin sintetizarea ideilor autorilor ce s-au preocupat de cercetarea fenomenului și procesului educație incluzivă.

Tot în cadrul primei activități am elaborat 1 rezumat al prevederilor cadrului normativ specific învățământului superior în domeniul educației incluzive.

Indicatori de cuantificare a rezultatelor obținute în activitatea *Identificarea și analiza cercetărilor legate de aplicarea strategiilor didactice incluzive în învățământul superior* sunt:

- 100 de surse bibliografice consultate;
- 50 de termeni explicați;
- 1 c. a. de rezumat elaborat.

Activitatea a doua a fost *Elaborarea și administrarea chestionarelor de identificare a opiniilor studenților, cadrelor manageriale și didactice privind aplicarea strategiilor didactice incluzive în învățământul superior.*

Rezultatele obținute ca rezultat al acestei activități sunt:

- 1 chestionar de identificare a opiniilor studenților privind aplicarea strategiilor didactice incluzive în învățământul superior;
- 1 chestionar de identificare a opiniilor cadrelor didactice privind aplicarea strategiilor didactice incluzive în învățământul superior;
- 1 chestionar de identificare a opiniilor cadrelor manageriale privind aplicarea strategiilor didactice incluzive în învățământul superior;

Chestionarele au fost administrate cadrelor manageriale, cadrelor didactice universitare și studenților din 4 universități din țară: Universitatea de Stat „Alecu Russo” din Bălți, Universitatea de Stat din Moldova, Universitatea Pedagogică de Stat „Alecu Russo” din Bălți, Universitatea de Stat din Comrat.

Chestionarele conțin câte 20 de itemi cu alegere duală, cu alegere multiplă și cu răspuns deschis, structurați în 4 secțiuni: (1) Date generale; (2) Evaluarea nivelului de conștientizare a importanței strategiilor didactice incluzive în învățământul superior; (3) Colectarea bunelor practici de suport individualizat în învățământul superior; (4) colectarea bunelor practici de suport individualizat în învățământul superior.

Indicatori de cuantificare a rezultatelor obținute în activitatea *Elaborarea și administrarea chestionarelor de identificare a opiniilor studenților, cadrelor manageriale și didactice privind aplicarea strategiilor didactice incluzive în învățământul superior* sunt:

- 400 studenți chestionați (câte 100) din 4 universități;
- 200 cadre didactice universitare chestionate (câte 50) din 4 universități;
- 100 manageri universitari chestionați (câte 25) din 4 universități.

A treia activitate a fost *Analiza cantitativă și calitativă a datelor empirice.*

Respondenții au indicat următoarele *beneficii ale aplicării strategiilor incluzive în învățământul superior*, care denotă conștientizarea și argumentarea importanței.

- Creșterea accesibilității învățământului superior.
- Îmbunătățirea performanței academice.
- Reducerea abandonului.
- Promovarea egalității de șanse.
- Dezvoltarea empatiei și competențelor sociale.

- Îmbunătățirea relațiilor student-student, student-cadru didactic etc.
- Modernizarea și inovarea procesului didactic universitar.
- Adaptarea la cerințele pieței muncii.
- Îmbunătățirea reputației instituționale.
- Respectarea legislației și a normelor etice.

Cele mai bune *practici de suport individualizat în învățământul superior*, în opinia respondenților, sunt:

a) *Strategii de REMEDIERE a condițiilor în care are loc învățarea:*

- Exersarea abilităților de organizare, planificare, gestionare a timpului.
- Dezvoltarea de abilități metacognitive, de învățare autoreglată.
- Îmbunătățirea memoriei, atenției.

b) *Strategii de ADAPTARE a condițiilor în care are loc învățarea:*

- Oferirea de timp suplimentar la teste, verificări și examene.
- Explorarea, testarea de diverse formate de prezentare a conținuturilor educaționale și verificarea cu studenții pentru identificarea celor mai potrivite formule.
- Plasarea studentului în spații separate pentru lucru.

c) *Strategii de COMPENSARE:*

- Utilizarea tehnologiilor asistive.
- Aplicații de planificare, organizare, monitorizare.
- Utilizarea organizatorilor grafici (hărți mentale, hărți conceptuale).
- Utilizarea dicționarelor, calculatorului și a altor instrumente asistive la examene.

d) *Strategii de DISPENSARE (eliminare, simplificare) a condițiilor în care are loc învățarea:*

- Dispensarea de luarea de notițe scrise.
- Dispensarea de respectarea termenelor pentru realizarea sarcinilor în scris.
- Dispensarea de verificările în scris.
- Dispensarea de verificările orală.

Au fost identificate următoarele bariere care limitează implementarea strategiilor didactice incluzive în învățământul superior:

- Lipsa unor standarde naționale clare pentru accesibilitate și incluziune în mediul universitar.
- Lipsa unei politici clare de incluziune la nivel instituțional.
- Resurse financiare insuficiente
- Infrastructură inadecvată (clădiri inaccesibile pentru persoanele cu dizabilități, lipsa rampelor, lifturilor sau toaletelor adaptate).
- Suport administrativ slab pentru implementarea strategiilor incluzive.
- Curriculum rigid, care nu permite adaptarea conținutului și metodelor pentru diverse nevoi.
- Pregătirea insuficientă a cadrelor didactice pentru a lucra cu studenți din medii diverse sau cu dizabilități.
- Lipsa materialelor didactice adaptate pentru studenți cu nevoi speciale.
- Rezistența la schimbare a cadrelor didactice, care pot considera incluziunea o sarcină suplimentară sau o responsabilitate prea dificilă.
- Lipsa conștientizării despre importanța incluziunii educaționale.

- Prejudecăți sau stereotipuri față de studenții cu nevoi speciale sau din medii dezavantajate.
- Acces limitat la tehnologii asistive, precum software-uri de citire pentru persoanele cu deficiențe vizuale sau tehnologii pentru studenții cu deficiențe auditive.
- Lipsa infrastructurii digitale (platforme online neadaptate nevoilor speciale).
- Reticența studenților de a solicita sprijin din cauza stigmatizării sau a fricii de discriminare.
- Lipsa de informare a studenților despre drepturile și resursele disponibile pentru incluziune.
- Suprasolicitarea cadrelor didactice, care trebuie să îndeplinească multiple sarcini academice și administrative.
- Colaborare limitată între departamente, ceea ce face dificilă coordonarea inițiativelor incluzive.
- Lipsa parteneriatelor cu organizații care pot sprijini incluziunea (ONG-uri, asociații pentru drepturile persoanelor cu dizabilități).

Rezultatele obținute în urma realizării acestei activități sunt:

- 3 articole științifice pregătite pentru publicare în anul 2025 în reviste științifice recunoscute de ANACEC, după cum urmează:
 - 1) Articolul științific „Barierele și nevoile de participare și învățare specifice studenților” va fi publicat în Revista Științifică „Studia Universitatis Moldaviae” (Seria Științe ale Educației), Martie 2025, responsabil Șova T.
 - 2) Articolul științific „Experiențe de implementare a strategiilor didactice incluzive în învățământul superior” va fi publicat în Revista Științifică „Univers pedagogic”, Martie 2025, responsabil Cotos L.
 - 3) Articolul științific „Crearea mediului academic incluziv” în Revista Științifică „Acta et commentationes” (Științe ale Educației), Martie 2025, responsabilă Rusov V.

Indicatori de cuantificare a rezultatelor obținute în activitatea *Analiza cantitativă și calitativă a datelor empirice* sunt:

- 1,5 c.a. de text pregătit pentru publicare.

A II-a etapă a vizat Elaborarea ghidului metodic „Strategii didactice incluzive în învățământul superior”, în cadrul căreia s-au planificat și realizat 6 activități de elaborare a șase capitole ale ghidului metodic, care include următoarele conținuturi în cuprins:

Capitolul I. Contextul incluziunii în învățământul superior

- 1.1. Definirea incluziunii în context universitar
- 1.2. Cadru normativ al educației incluzive în învățământul superior
- 1.3. Diversitatea studenților și nevoile de învățare
- 1.4. Practici incluzive de succes în universitățile contemporane

Capitolul II. Crearea mediului educațional incluziv

- 2.1. Mediul educațional incluziv ca ecosistem educațional
- 2.2. Promovarea valorilor incluzive în mediul universitar

Capitolul III. Tipologia strategiilor didactice incluzive în învățământul superior

- 3.1. Strategii de diferențiere a instruirii
- 3.2. Strategii de individualizare a instruirii
- 3.3. Strategii bazate pe Designul Universal al Învățării

Capitolul IV. Tehnologii asistive

- 4.1. Tehnologii asistive în accepțiunea OMS
- 4.2. Tehnologii asistive emergente

Capitolul V. Consilierea academică

- 5.1. Roluri și responsabilități în consilierea studenților
- 5.2. Tipurile de consiliere academică
- 5.3. Etapele consilierii academice

Capitolul VI. Evaluarea și feedback-ul incluziv

- 6.1. Principiile de evaluare incluzivă
- 6.2. Adaptarea evaluării la diversitatea studenților
- 6.3. Feedbackul constructiv și accesibil

Ghidul metodic „Strategii didactice incluzive în învățământul superior” reprezintă o lucrare de actualitate majoră, relevantă din perspectivă științifică și aplicativă, care răspunde unor provocări esențiale ale învățământului superior contemporan – diversificarea populației studențești, asigurarea echității educaționale, adaptarea proceselor didactice la nevoi educaționale variate și alinierea practicilor universitare la standardele europene și internaționale privind educația incluzivă. Ghidul metodic se remarcă printr-o fundamentare teoretică solidă, bazată pe documente de politici educaționale internaționale (UNESCO, ONU, EHEA, Procesul Bologna, Indexul Incluziunii), pe literatura științifică de specialitate și pe modele conceptuale consacrate (modelul social al dizabilității, Designul Universal al Învățării, dimensiunea socială a învățământului superior). Din punct de vedere structural, ghidul este logic organizat, coerent și progresiv, fiecare capitol contribuind la construirea unei viziuni integrate asupra educației incluzive în mediul universitar. Capitolul introductiv și cel dedicat contextului incluziunii oferă repere conceptuale și normative indispensabile înțelegerii demersului metodic, în timp ce capitolele consacrate mediului educațional incluziv, strategiilor didactice, tehnologiilor asistive, consilierii academice și evaluării incluzive asigură transferul eficient al teoriei în practică. Un punct forte al ghidului îl constituie accentul pronunțat pe aplicabilitate. Strategiile de diferențiere, individualizare și utilizare a Designului Universal al Învățării sunt prezentate într-o manieră clară, accesibilă și adaptabilă diverselor contexte disciplinare, facilitând cadrele didactice în proiectarea și implementarea unor activități didactice incluzive. Integrarea tehnologiilor asistive este abordată ca resursă strategică pentru reducerea barierelor de acces, învățare și evaluare. Deosebit de valoroasă este și abordarea evaluării și feedbackului incluziv, care depășește paradigma evaluării strict sumative și promovează evaluarea ca instrument de sprijin, autoreglare și dezvoltare a competențelor studenților. În mod similar, capitolul dedicat consilierii academice evidențiază rolul acesteia în prevenirea abandonului universitar și în asigurarea succesului academic al studenților din grupurile vulnerabile.

Un element de originalitate și impact practic ridicat îl reprezintă anexele ghidului, care includ chestionare de autoevaluare instituțională și individuală, construite în baza Indexului Incluziunii. Aceste instrumente sprijină reflecția pedagogică și pot constitui o bază obiectivă pentru elaborarea strategiilor instituționale de incluziune, pentru fundamentarea deciziilor manageriale și pentru planificarea formării profesionale continue a cadrelor didactice. Lista referințelor bibliografice, structurată pe capitole, demonstrează rigoare științifică, actualitate și relevanță, oferind cititorilor

posibilitatea aprofundării subiectelor abordate și facilitând transferul bunelor practici educaționale la nivel instituțional și individual.

În ansamblu, ghidul metodic include analize teoretice, exemple practice, recomandări instituționale și instrumente utile de aplicare. Cele șase activități de elaborare a capitolelor au permis o structurare coerentă a conținutului, iar rezultatul final constituie un suport complet pentru cadrele didactice care urmăresc dezvoltarea unui mediu academic incluziv. Documentul promovează o viziune integrată asupra incluziunii, îmbinând aspectele organizatorice, pedagogice, tehnologice și evaluative într-o abordare unitară. Astfel, ghidul devine atât un instrument de orientare profesională, cât și un catalizator al schimbării culturii universitare în direcția echității și accesibilității.

Rezultatele obținute pentru etapa a doua sunt: 6 c.a. de text pregătit pentru tipar.

A III-a etapă a vizat Diseminarea rezultatelor cercetării, în cadrul căreia s-au planificat și realizat 4 activități.

Prima activitate din cadrul acestei etape a fost redactarea tehnică și publicarea Ghidului metodic „Strategii didactice incluzive în învățământul superior”. Ghidul a fost discutat și aprobat la ședința Catedrei de științe ale educației din 29.08.2025 (proces-verbal nr. 1) și la ședința Consiliului Facultății de Științe ale Educației, Psihologie și Arte din 03.09.2025 (proces-verbal nr. 1). Ghidul metodic a fost recenzat de 3 experți: Maria PERETEATCU, dr., conf. univ., USARB, Viorica REABOI-PETRACHI, dr., conf. univ., USM, Dana LICHII, șef STAP Bălți.

A doua activitate a fost organizarea și realizarea lansării de carte „Strategii didactice incluzive în învățământul superior. Ghid metodic”, la care au participat cadrele didactice universitare, cadrele didactice de sprijin din instituțiile de învățământ din municipiul Bălți și studenții interesați de problematica educației incluzive.

A treia activitate a fost organizarea Conferinței științifice internaționale „Educația incluzivă: dimensiuni, provocări, soluții”, Ediția a VIII-a, care s-a realizat pe 23-24 octombrie 2025, conform ordinului Nr. 05-562 din 22.10.2025, semnat de Rectorul USARB.

Anunțul a fost plasat pe site-ul universității în luna august <https://media.usarb.md/2025/10/21/conferinta-stiintifica-internationala-educatia-incluziva-dimensiuni-provocari-solutii-editia-a-viii-a/>

Lucrările conferinței s-au desfășurat în cadrul ședinței plenare și ședințelor din cele 4 secțiuni tematice:

- 1) Dezvoltarea profesională a cadrelor didactice în domeniul educației incluzive
- 2) Tehnologii didactice incluzive
- 3) Managementul educației incluzive
- 4) Educația interculturală

Au fost prezentate comunicări științifice de către a 80 de cadre didactice și științifico-didactice ale instituțiilor universitare și preuniversitare din Republica Moldova (56 cadre didactice), România (21 cadre didactice), Germania (1 cadru didactic), Ungaria (1 cadru didactic), Italia (1 cadru didactic).

A patra activitate a fost redactarea și publicarea Culegerii de articole ale Conferinței științifice internaționale „Educația incluzivă: dimensiuni, provocări, soluții”, Ediția a VIII-a. Materialele Conferinței conțin 67 de articole științifico-metodice prezentate de către 67 de autori din Republica Moldova (48 articole), România (16 articole), Germania (1 articol), Ungaria (1 articol), Italia (1

articol). Publicarea materialelor a consolidat vizibilitatea cercetării și a oferit un suport de referință pentru cadrele didactice.

Această etapă a demonstrat o diseminare amplă și coerentă a rezultatelor, prin multiple forme de comunicare academică. Implicarea experților și aprobările instituționale au asigurat credibilitatea și calitatea produsului științifico-metodic. Conferința internațională a consolidat dialogul științific și a creat un cadru de schimb de bune practici în domeniul educației incluzive. Publicarea culegerii de articole a extins impactul cercetării, oferind resurse valoroase pentru comunitatea academică. Diversitatea participanților și a contribuțiilor demonstrează relevanța și actualitatea temei incluziunii în învățământul contemporan.

Rezultatele obținute pentru etapa a treia sunt: 1 ghid metodic, 1 culegere de articole, 2 publicații online în Repozitoriul Instituțional Open Research Archive (ORA) USARB, 3 comunicări științifice.

6. Diseminarea rezultatelor obținute în proiect

Diseminarea rezultatelor științifice obținute în cadrul proiectului s-a realizat prin elaborarea și publicarea a 5 lucrări științifice, dintre care 1 ghid metodic, 2 articole în reviste din Registrul Național al revistelor de profil, 2 articole în lucrările conferințelor științifice internaționale (Republica Moldova). *Lista publicațiilor se anexează.*

De asemenea, rezultatele cercetărilor realizate în cadrul proiectului au fost diseminate la următoarele evenimente:

- 1) 15 august 2024. Comunicarea „Valorile incluziunii– reper în formarea cadrelor didactice” în cadrul Forumului Național al Cadrelor Didactice (V. Rusov).
- 2) 07 noiembrie 2024. Comunicarea „Caracteristicile mediului reflexiv de învățare în învățământul superior” în cadrul Conferinței științifice internaționale „Cercetarea pedagogică: Exigențe contemporane și perspective de dezvoltare”, ediția a II-a, UPSC, (V. Rusov).
- 3) 18 decembrie 2024. Comunicarea „Direcții de dezvoltare a educației incluzive” în cadrul Forumului Educațional „Un deceniu de incluziune: realizări și direcții de dezvoltare” (V. Rusov).
- 4) 18 decembrie 2024. Comunicare „Formarea profesională a cadrelor didactice universitare în domeniul educației incluzive” în cadrul Forumului Educațional „Un deceniu de incluziune: realizări și direcții de dezvoltare” (T. Șova).
- 5) 25 august 2025. Comunicare în cadrul Atelierului simultan „Parteneriat școală-familie: comunicare strategică și colaborare eficientă” (Rusov V.).
- 6) 23-24 octombrie 2025. Comunicare *Crearea mediului academic incluziv* la Conferința științifică internațională „Educația incluzivă: dimensiuni, provocări, soluții”, ediția a 8-a. USARB (Cotos L.)
- 7) 23-24 octombrie 2025. Comunicare *Practici instituționale de educație incluzivă în universitățile europene: o analiză comparativă* la Conferința științifică internațională „Educația incluzivă: dimensiuni, provocări, soluții”, ediția a 8-a. USARB (Șova T., Rusov V.)

7. Impactul științific, social și/sau economic al rezultatelor științifice obținute în cadrul proiectului

Impactul științific

- Colectarea informațiilor despre nivelul actual de conștientizare și aplicare a strategiilor incluzive în învățământul superior ca rezultat al administrării și analizei răspunsurilor la chestionarele pentru cadrele manageriale, cadrele didactice și studenți.
- Completarea resurselor metodologice privind incluziunea în învățământul superior prin elaborarea Ghidului metodic „Strategii didactice incluzive în învățământul superior”, a articolelor în reviste științifice și în volumele conferințelor internaționale, care pot fi utilizate ca referințe bibliografice în elaborarea tezelor de doctorat, master, licență, an etc.
- Creșterea vizibilității comunității academice din Republica Moldova prin organizarea Conferinței științifice internaționale „Educația incluzivă: dimensiuni, provocări, soluții”, ediția a VIII-a, care a adunat 80 de participanți din 5 țări și a promovat schimbul internațional de experiență în domeniul educației incluzive.
- Extinderea colaborării științifice naționale și internaționale, validată prin acorduri instituționale, coautorat și activități comune de cercetare și diseminare a rezultatelor cercetărilor științifice și a bunelor practici.

Impactul social

- Stimularea satisfacției studenților și a implicării lor academice ca rezultat al colectării și implementării bunelor practici în promovarea educației incluzive în învățământul superior prin metodele de sprijin individualizat.
- Promovarea culturii organizaționale incluzive în învățământul superior, bazată pe valori, pe combaterea discriminării și accesibilizarea mediului socioemoțional, fizic și digital.
- Dezvoltarea competențelor cadrelor didactice universitare, prin ghidul metodic și activitățile de formare/ diseminare, fapt care contribuie la profesionalizarea corpului academic.
- Facilitarea accesului echitabil la educație pentru studenții vulnerabili, prin promovarea consilierii academice, a sprijinului personalizat și a evaluării flexibile.
- Creșterea gradului de informare în comunitățile educaționale naționale, prin acțiuni de diseminare, conferințe, ateliere și colaborări cu instituții precum CRAP și STAP.
- Consolidarea rețelelor profesionale locale și internaționale, care oferă posibilitatea continuării inițiativelor de incluziune la nivel comunitar și interinstituțional.

Impactul economic

- Implementarea strategiilor și practicilor eficiente identificate pot optimiza resursele investite în sprijinul individualizat al studenților.
- Prin sprijinirea studenților vulnerabili, se poate reduce costurile generate de reînmatriculări, pierderea finanțărilor și alte aspecte asociate cu rata abandonului.
- Crearea competențelor profesionale noi la membrii echipei de proiect și la cadrele didactice implicate, care pot fi valorificate în proiecte viitoare, activități de formare profesională continuă sau colaborări interinstituționale finanțate.
- Atragerea de noi parteneriate internaționale, care pot constitui fundamentul unor proiecte comune, granturi și mobilități cu impact economic pe termen lung.

8. Colaborare la nivel național în cadrul implementării proiectului

La nivel național s-a realizat colaborarea cu reprezentanții a 4 universități din țară care au participat la chestionarea realizată în anul 2024 (Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți, Universitatea de Stat din Moldova, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău, Universitatea de Stat din Comrat) prin diseminarea rezultatelor chestionării și a cercetărilor științifice.

Cu Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău s-a extins colaborarea prin publicarea articolului științific în revista științifică a universității.

- ȘOVA, Tatiana. Barierele și nevoile de participare și învățare specifice studenților. In: *Acta et Commentationes, Sciences of Educations. Revista științifică, Nr. 1(39), 2025*, pp. 122-132. Categoria C. ISSN 1857-0623. E-ISSN 2587-3636 (0,63 c.a.). Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/122-132_5.pdf

Cu Centrul Educațional PRO DIDACTICA am colaborat pentru publicarea articolului în revista științifică Didactica Pro.

- COTOS, Ludmila. Experiențe de implementare a strategiilor didactice incluzive în învățământul superior. In: *Didactica Pro...* 2025, nr. 3-4 (151-152), pp. 8-13. ISSN 1810-6465. Categoria B.

Colaborarea la nivel național s-a realizat cu Centrul Republica de Asistență Psihopedagogică (CRAP) prin organizarea în parteneriat a Conferinței științifice internaționale „Educația incluzivă: dimensiuni, provocări, soluții”, Ediția a VIII-a, 23-24 octombrie 2025. La această conferință partenerii de la CRAP au participat cu 1 comunicare științifică la Ședința în plen:

- LUNGU Tatiana, doctor, directoare adjunctă, Centrul Republican de Asistență Psihopedagogică, Chișinău. *Incluziunea educațională a copiilor cu cerințe educaționale speciale: între provocări și bune practici.*

O altă activitate de colaborare cu CRAP și cu STAP a fost Reuniunea metodică a profesioniștilor din municipiul Bălți „Rețele de învățare și motivație în educația incluzivă”, 25 august 2025, la care membrul echipei de proiect a moderat atelierul simultan „Parteneriat școală-familie: comunicare strategică și colaborare eficientă” (Rusov V.).

Menționăm colaborarea cu Serviciul Teritorial de Asistență Psihopedagogică Bălți (STAP) în realizarea Conferinței științifice internaționale „Educația incluzivă: dimensiuni, provocări, soluții”, Ediția a VIII-a, 23-24 octombrie 2025. La această conferință partenerii de la STAP au venit cu mesaj de salut la începutul conferinței (Lichii Dana, șefa STAP) și cu comunicări științifice în secțiuni și cu moderarea a 2 ateliere științifico-metodice organizate în a doua zi a conferinței.

9. Colaborare la nivel internațional în cadrul implementării proiectului

La nivel internațional, pentru analiza practicilor de succes în incluziunea studenților cu nevoi speciale în învățământul superior au fost consultați experți internaționali în inovarea educației, reprezentanți ai Knowledge and Innovation Exchange (KIX) Europe – Iulia LEVIN.

Pentru identificarea strategiilor de suport individualizat a studenților supuși bullying-ului a fost consultată experta Sorina PETRICĂ, psiholog, cliniciană, psihoterapeută cu o practică clinică de peste 15 ani în domeniu, formatoare în cadrul Asociației Multiculturale de Psihologie și Psihoterapie, România.

Colaborarea în cadrul proiectului s-a intensificat prin inițierea și semnarea Acordului de colaborare Nr. 13-12/210 din 22.09.2025, între Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți, Republica Moldova, reprezentată prin Rector – Natalia GAȘIȚOI, dr., conf. univ., prin Facultatea de

Științe ale Educației, Psihologie și Arte, reprezentată prin Decan – Tatiana ȘOVA, dr., conf. univ., coordonatorul proiectului, prin Catedra de științe ale educației, reprezentată prin Șef de catedră – Aurelia BEȚIVU, dr., conf. univ. și Universitatea Națională de Știință și Tehnologie, Politehnica București, România, reprezentată prin Rector – Mihnea Cosmin COSTOIU, prin Facultatea de Științe ale Educației, Științe Sociale și Psihologie, reprezentată prin Decan – Marius Claudiu LANGA, dr., conf. univ., prin Departamentul de științe ale educației, reprezentat prin Director de departament – Maria Magdalena STAN, dr., conf. univ.

În cadrul proiectului, prin prevederile prezentului Acord de colaborare, a fost organizată în parteneriat, Conferința științifică internațională „Educația incluzivă: dimensiuni, provocări, soluții”, Ediția a VIII-a, 23-24 octombrie 2025.

La această conferință partenerii din România au participat cu 2 comunicări științifice la Ședința în plen:

- 1) STAN Maria Magdalena, conferențiară universitară, doctor, Universitatea Națională de Știință și Tehnologie POLITEHNICA București – Centrul Universitar Pitești, România, *Angajamentul activ al copilului – fundamentul calității și incluziunii în educația timpurie*
- 2) DUMITRU Cristina, conferențiară universitară, doctor, Universitatea Națională de Știință și Tehnologie POLITEHNICA București – Centrul Universitar Pitești, România, *Universitatea incluzivă: crearea unui mediu academic accesibil și incluziv.*

10. Dificultățile în realizarea proiectului de natură financiară, organizatorică, legate de resursele umane etc.

Dificultăți de natură financiară

- Limitarea bugetului pentru anumite tipuri de activități de tipul achiziții de materiale didactice, tehnologii asistive, materiale educaționale moderne sau instrumente software, ce puteau facilita testarea și validarea strategiilor incluzive.
- Imposibilitatea de remunerare financiară a experților pentru recenzarea materialelor elaborate în cadrul proiectului.

Dificultăți legate de resursele umane

- Dimensiunea redusă a echipei de proiect formată doar din trei cercetători a necesitat eforturi de realizare a activităților în termenii planificați.
- Implicarea experților externi în recenzarea ghidului metodic a necesitat timp suplimentar pentru feedback, corecturi și restructurări de conținut.

11. Recomandări, propuneri

- Extinderea cercetărilor privind incluziunea universitară prin realizarea unor studii longitudinale privind impactul strategiilor incluzive asupra parcursului academic al studenților.
- Integrarea tehnologiilor asistive în cercetări aplicative, prin identificarea celor mai eficiente soluții digitale pentru studenții cu nevoi educaționale diverse.
- Realizarea unor analize comparative internaționale, în colaborare cu partenerii din România și alte țări participante la conferință, pentru a identifica modele de bune practici replicabile.

- Continuarea formării cadrelor didactice universitare prin organizarea de workshopuri tematice bazate pe conținutul ghidului metodic.
- Implementarea la nivel instituțional a unor programe de consiliere academică și sprijin personalizat, pentru a asigura accesul egal la învățământul superior.
- Crearea unor rețele interuniversitare de sprijin pe tema incluziunii, cu implicarea universităților naționale participante la chestionare (USARB, USM, UPSC, USC).
- Elaborarea unor campanii informaționale pentru studenți privind drepturile lor educaționale, mecanismele de sprijin și oportunitățile de participare.
- Extinderea numărului de cercetători în echipa de proiect pentru a distribui uniform sarcinile și a evita suprasolicitarea personalului existent.
- Planificarea pe termen lung a activităților de diseminare pentru a asigura continuitatea conferinței „Educația incluzivă: dimensiuni, provocări, soluții”.
- Oferirea posibilității de alocarea de resurse pentru achiziția de tehnologii asistive, inclusiv digitale.
- Extinderea acordurilor de colaborare internațională, în special cu universități europene cu tradiție în educația incluzivă.
- Dezvoltarea unor proiecte comune cu CRAP, STAP și alte instituții specializate, inclusiv activități practice și schimburi de experiență.
- Consolidarea colaborării cu revistele științifice, pentru creșterea vizibilității rezultatelor și promovarea cercetărilor naționale pe plan internațional.

Conducătorul de proiect *T. Șova* / Tatiana ȘOVA

Data: 01.12.2025

[Handwritten signature]

Anexa 1. Rezumatul activității și a rezultatelor obținute în limba română și în limba engleză

Cifra proiectului 24.80012.0807.15S

Denumirea Proiectului „Implementarea strategiilor didactice incluzive în învățământul superior”

Prioritatea strategică 4 Provocări societale

Rezumat

În perioada 15.07.2024-31.12.2025 au fost planificate și realizate scopul și obiectivele proiectului, drept dovadă servesc următoarele **rezultate științifice**:

- 1 listă bibliografică (100 de surse conforme cerințelor ANACEC).
- 1 glosar cu 50 de termeni specifici, explicați pe baza literaturii de specialitate.
- 1 rezumat al cadrului normativ specific educației incluzive în învățământul superior.
- 3 chestionare separate pentru studenți, cadre didactice și manageriale (20 de itemi, 4 secțiuni).
- 1 ghid metodic „Strategii didactice incluzive în învățământul superior”.
- 1 culegere de articole ale Conferinței științifice internaționale „Educația incluzivă: dimensiuni, provocări, soluții”, Ediția a VIII-a, Bălți, USARB, 23-24 octombrie 2025.
- 2 manifestări științifice organizate.
- 7 comunicări științifice prezentate de membrii echipei de proiect.
- 2 articole în reviste științifice din Registrul Național al revistelor de profil.
- 2 articole în culegeri de articole ale manifestărilor științifice.

Diseminarea rezultatelor științifice obținute în cadrul proiectului s-a realizat prin elaborarea și publicarea a 5 lucrări științifice, dintre care 1 ghid metodic, 2 articole în reviste din Registrul Național al revistelor de profil, 2 articole în lucrările conferințelor științifice internaționale (Republica Moldova), 7 comunicări științifice la manifestări științifice internaționale și naționale.

Impactul proiectului la nivel științific se reflectă în evaluarea nivelului de conștientizare și aplicare a strategiilor incluzive în învățământul superior, realizată prin chestionarea cadrelor manageriale, didactice și a studenților. Pe baza acestor date, au fost dezvoltate resurse metodologice relevante, precum Ghidul „Strategii didactice incluzive în învățământul superior” și articolele științifice ce pot fi utilizate de către studenți și cadre didactice. Vizibilitatea comunității academice universitare a fost consolidată prin organizarea și participarea membrilor echipei de proiect la manifestări științifice internaționale și naționale. Proiectul a contribuit la extinderea colaborărilor științifice naționale și internaționale și la întărirea rețelelor profesionale. La nivel social, s-au evidențiat creșterea satisfacției și implicării studenților, dezvoltarea competențelor cadrelor didactice și facilitarea accesului echitabil la educație pentru grupurile vulnerabile. Din perspectivă economică, aplicarea bunelor practici în utilizarea strategiilor didactice incluzive optimizează utilizarea resurselor, reduce costurile asociate abandonului universitar și creează premise pentru noi proiecte și parteneriate finanțate.

Abstract

During the period 15 July 2024 – 31 December 2025, the aim and objectives of the project were planned and successfully achieved, as evidenced by the following *scientific outputs*:

- 1 bibliographic list (100 sources compliant with ANACEC requirements);
- 1 glossary of 50 specialized terms, explained on the basis of scholarly literature;
- 1 summary of the regulatory framework specific to inclusive education in higher education;
- 3 separate questionnaires for students, teaching staff, and managerial staff (20 items, 4 sections);
- 1 methodological guide "*Inclusive Teaching Strategies in Higher Education*";
- 1 volume of proceedings of the International Scientific Conference "*Inclusive Education: Dimensions, Challenges, Solutions*", 8th Edition, Alecu Russo Balti State University, 23–24 October 2025;
- 2 scientific events organized;
- 7 scientific presentations delivered by members of the project team;
- 2 articles published in scientific journals from the National Register of *профиль* journals;
- 2 articles published in conference proceedings.

The dissemination of the scientific results obtained within the project was carried out through the elaboration and publication of five scientific works, including one methodological guide, two articles in journals from the National Register of *профиль* journals, and two articles in the proceedings of international scientific conferences (Republic of Moldova), as well as seven scientific communications presented at national and international scientific events.

The scientific impact of the project is reflected in the assessment of the level of awareness and application of inclusive strategies in higher education, achieved through surveys administered to managerial staff, teaching staff, and students. Based on these data, relevant methodological resources were developed, such as the guide "*Inclusive Teaching Strategies in Higher Education*" and scientific articles that can be used by students and academic staff. The visibility of the academic community was strengthened through the organization of, and participation by project team members in, national and international scientific events. The project contributed to the expansion of national and international scientific collaborations and to the consolidation of professional networks. At the social level, increased student satisfaction and engagement, the development of teaching staff competences, and the facilitation of equitable access to education for vulnerable groups were highlighted. From an economic perspective, the application of good practices in the use of inclusive teaching strategies optimizes resource allocation, reduces costs associated with university dropout, and creates premises for new funded projects and partnerships.

Rectorul Universității de Stat
„Alecu Russo” din Bălți

Natalia GAȘIȚOI

Conducătorul de proiect

Tatiana ȘOVA

Anexa 2. Lista lucrărilor științifice, științifico-metodice și didactice publicate

Cifrul proiectului 24.80012.0807.15S

Denumirea Proiectului „Implementarea strategiilor didactice incluzive în învățământul superior”

Prioritatea strategică 4 Provocări societale

4. Articole în reviste științifice

4.3. în reviste din Registrul National al revistelor de profil, cu indicarea categoriei

- 1) ȘOVA, Tatiana. Barierele și nevoile de participare și învățare specifice studenților. In: *Acta et Commentationes, Sciences of Educations. Revista științifică*, Nr. 1(39), 2025, pp. 122-132. Categoria C. ISSN 1857-0623. E-ISSN 2587-3636 Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/122-132_5.pdf
- 2) COTOS, Ludmila. Experițe de implementare a strategiilor didactice incluzive în învățământul superior. In: *Didactica Pro...* 2025, nr. 3-4 (151-152), pp. 8-13. ISSN 1810-6465. Categoria B.

6. Articole în materiale ale conferințelor științifice

6.2. în lucrările conferințelor științifice internaționale (Republica Moldova)

- 1) COTOS, Ludmila. Crearea mediului academic incluziv. In: *Culegerea de articole ale Conferinței științifice internaționale „Educația incluzivă: dimensiuni, provocări, soluții”, Ediția a VIII-a, Bălți, USARB, 23-24 octombrie 2025*. Bălți: Tipografia din Bălți, 2025, pp. 277-281. ISBN 978-5-86654-620-6. Disponibil: <http://rriora.usarb.md:4000/items/555ac8fe-c0e4-4fe0-af2d-798889f6afc1>
- 2) ȘOVA, Tatiana; RUSOV, Veronica. Practici instituționale de educație incluzivă în universitățile europene: o analiză comparativă. In: *Culegerea de articole ale Conferinței științifice internaționale „Educația incluzivă: dimensiuni, provocări, soluții”, Ediția a VIII-a, Bălți, USARB, 23-24 octombrie 2025*. Bălți: Tipografia din Bălți, 2025, pp. 12-20. ISBN 978-5-86654-620-6. Disponibil: <http://rriora.usarb.md:4000/items/555ac8fe-c0e4-4fe0-af2d-798889f6afc1>

10. Lucrări științifico-metodice și didactice

10.3. ghiduri metodice/ metodologice

- 1) ȘOVA, Tatiana; RUSOV, Veronica; COTOS, Ludmila. *Strategii didactice incluzive în învățământul superior. Ghid metodic*. Bălți: Tipografia din Bălți, 2025. 114 p. ISBN 978-5-86654-636-7. Disponibil: <http://rriora.usarb.md:4000/items/1dba1ce2-f39d-41e7-8d2f-46f3685b6634>

Coordonatorul de proiect Șova Tatiana / Tatiana ȘOVA

Data 12.2025

[Signature]

Anexa 3. Executarea devizului de cheltuieli din contractul de finanțare conform anexei nr. 2.3 din contractul de finanțare pentru anul 2025

Cifrul proiectului 24.80012.0807.15S

Denumirea Proiectului „Implementarea strategiilor didactice incluzive în învățământul superior”

Prioritatea strategică 4 Provocări societale

Cheltuieli, mii lei				
Denumirea	Cod		Anul de gestiune	
	Eco (k6)	Aprobat	Modificat +/-	Precizat
Deplasări în interes de serviciu peste hotare	222720			
Servicii medicale	222810			
Servicii editare	222910	18,8		18,8
Servicii de cercetări științifice	222930	76,0		76,0
Servicii neatribuite altor aliniate	222999			
Cheltuieli curente neatribuite la alte categorii	281900			
Procurarea materialelor de uz gospodăresc și rechizite de birou	316110			
Procurarea activelor nemateriale	317110			
Procurarea materialelor pentru scopuri didactice, științifice și alte scopuri	335110			
Procurarea materialelor de uz gospodăresc și rechizitelor de birou	336110			
Total		94,8		94,8

Rectorul Universității de Stat
„Alecu Russo” din Bălți

Natalia GABRIELI

Contabil șef

Ana BEJENARI

Conducătorul de proiect

Tatiana ȘOVA

Data: 01.12.2026

LȘ

Anexa 4. Componenta echipei conform contractului de finanțare 2025

Cifra proiectului 24.80012.0807.15S

Denumirea Proiectului „Implementarea strategiilor didactice incluzive în învățământul superior”

Prioritatea strategică 4 Provocări societale

Echipa proiectului conform contractului de finanțare (la semnarea contractului) pentru 2025						
Nr	Nume, prenume (conform contractului de finanțare)	Anul nașterii	Titlul științific	Norma de muncă sau nr. de ore conform contractului	Data angajării	Data eliberării
1.	Șova Tatiana	1973	Dr.	0,25	02.01.2025	31.12.2025
2.	Rusov Veronica	1981	Dr.	0,25	02.01.2025	31.12.2025
3.	Cotos Ludmila	1984	Dr.	0,25	02.01.2025	31.12.2025

Rectorul Universității de Stat
„Alecu Russo” din Bălți

Natalia GABRILOI

Contabil șef

Ana BEJENARI

Conducătorul de proiect

Tatiana ȘOVA

Data: 01.12.2026

L.Ș.